

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**M. Antonii Marsilii Colvmnae, Bononiensis, I. C.
Archiepiscopi Salernitani, De Ecclesiasticorum Reddituum
Origine, & Iure Tractatvs**

Colonna, Marcantonio

Venetijs, 1575

Cap. XXVIII. Facili etiam negotio dilui posse, quæ contra Archidiaconi
sententiam afferuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61495](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61495)

ARGUMENTVM.

Facili etiam negotio dilui posse, quæ contra Archidiaconi sententiam afferuntur.

RERVM SVMMÆ.

- 1 Distributiones quotidianas non luçantur, qui sacris non intersunt; & si quid receptum est, restitui debet.
- 2 Argumentum à contrario sensu in iure ualidum est, nisi sequitur absurdum, nu. 6.
- 3 Præbenda fructus plerumq; sunt ita pingues, ut victus necessaria excedant.
- 4 Specialis ratio laboris uidetur considerari in præbendis, cur earum dominium clericis quærat.
- 5 Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus.
- 7 Clerici si fideiubeant, tenentur ad solutionem etiam ex redditibus beneficiorum.
- 8 In fraudem creditorum alienata reuocantur.
- 9 Episcopus si quid exigat de prouentibus, unius ecclesie, quod sibi non competebat, tenetur soluere de prouentibus ecclesie, ad quam est translatus.
- 10 Archidiaconi responsio ad cap. peruenit, de fideiuss. reijcitur, defenditur, nu. 12.
- 11 Pontifex consultationi respondens, de iure respondere existimatur.
- 13 Inanis est actio, quam inopia creditoris excludit.
- 14 Preparatoria, & preparatum, parem habent iuris rationem.
- 15 Ei, qui se in necessitate posuit, succurrendum non est.
- 16 Alia responsio Archidiac. & Panormitani, reijcitur, numero. 18.
- 17 Vnum caput legis, declaratur per aliud.
- 19 Responsio Card. Zabarella, reijcitur, nu. 20.

L 4 Alia

- 21 *Alia responsio ad predictum capitu. peruenit. reijcitur, numero. 22.*
- 23 *In eleemosyna facienda, habenda est discretio personarum.*
- 24 *Clericus fideiubere non potest.*
- 25 *Iniuria nasci non debent, unde iura nascuntur.*
- 26 *Alia responsio Autoris, ad c. peruenit.*
- 27 *Debita, de alieno soluenda non sunt.*
- 28 *Intell. nouus ad c. peruenit. de fideiuſo.*
- 29 *Layci clericis oppido sunt infesti.*
- 30 *In pari causa priuilegij is praesertur, qui specialem obligationem habet.*
- 31 *Intell. c. cum olim, 2. de resti. spoliato.*
- 32 *Priuilegia in pari causa confringuntur.*
- 33 *Alia consideratio circa tex. in c. peruenit,*
- 34 *Abbati cum Capitulo licet Ecclesiasticos redditus obligare: simplici autem religioso non, nisi probetur pecuniam in utilitatem ecclesie uersam fuisse.*
- 35 *Beneficiarius potest simpliciter redditus omnes in utilitatem ecclesie erogare.*
- 36 *In communibus rebus tunc obligatio contrahitur cum in collegij, aut ciuitatis utilitatem res geritur.*
- 37 *Qui altari seruit, de altari uiuere debet.*
- 38 *Beneficiorum redditus in stipendium laboris traditi.*
- 39 *Ordinati tandiu ab ordinatoribus, & eorum successoribus alii debent, quamdiu de Ecclesiastico beneficio non sint prouisi.*
- 40 *Episcopus uicedominum, & maiorem domus constituere debet, qui tamen dispensatores sunt. nu. 41.*
- 42 *Dispensator dispensatorem constituere potest.*
- 43 *Patroni Ecclesiarum quandoque uicedomini appellantur.*
- 44 *Laycis rerum ecclesie cura demandanda non est.*
- 45 *Quem sensum habeant illa uerba, quae passim leguntur Ecclesia uestra, ecclesia tua, & c. nu. 49.*

Clericis

- 46 Clericis competit rei uendicatio pro rebus ecclesie, non tamen proprio, sed ecclesie, nomine, nu. 47.
- 48 Dictio, *Suum*, dominium denotat.
- 50 Episcopus suus dicitur, qui alicui præest.
- 51 Beneficarij, extantium rerum procuratores sunt.
- 52 Admissio unius, est exclusio alterius.
- 53 Eleemosynas si clerici præsentent tanquam Procuratores, reddituum dominium transferunt.
- 54 Portionis illius, quæ Episcopo competit, dominium apud ipsum est.
- 55 Quicquid habent clerici, pauperum est.
- 56 Diuisio gratia commodioris usus, aut cultura aliquando fit.
- 57 Quatuor partes, an legales, uel Arithmeticae fuerint.

CAPVT VIGESIMVMQVARTVM.

VONTIAM Archidiaconi sententia non satis probari uisa est, non defuere, qui contrarium penitus senserint, existimantes beneficarios ecclesiasticorum reddituum dominos esse.

- Quod ipsum, ut comprobent, multa afferunt, quæ à nobis singillatim explicabuntur. Primum, adducunt Bonifacij VIII. rescriptum in cap. 1. de cleric. non resist. lib. 6. ubi cum statuisset quotidianas distributiones ac præbendarum fructus ijs tantum tribuendos esse, qui diuinis officiis interessent, subdit: † *Qui uerò aliter de distributionibus ipsis quicquam receperit, rerum sic receptorum dominium non acquirat, nec faciat eos suos; immo ad omnium restitutionem, quæ contra hanc nostram constitutionem receperit, teneatur;*
- Vnde apertè colligi uidetur, quòd si diuinis officiis, qui præbendas obtinent, interfuerint, distributiones suas faciunt. Id enim à contrario sensu probatur: † quod argumentum in iure ualidissimum est, l. 1. S. huius rei. ubi omnes,

nes, ff. de off. eius. Euerard. in Topic. cum similibus. Inter
 præbendarum uerò ac beneficiorum fructus discrimen
 3 aliquod esse non uidetur. † Argumentum hoc efficacius
 reddi potest, si perpendatur, præbendas aliquas esse ita pin-
 gues, ut eorum qualitate attenda, qui illas obtinent, eis
 multa præter uictus necessaria, supersint. Porrò si, quod Ar-
 chidiaconus sentit ueritate communiretur, non ita simpli-
 citer Bonifacius dixisset, dominium transire in eos, qui
 præbendas obtinent, dummodò diuinis intersint officiis;
 4 † Et quãuis aliqua maior ratio in præbendis possit, quàm
 in cæteris ecclesiasticis redditibus, cum speciali magis iu-
 re earum dominium ijs, qui eas obtinent, quærat, illa ni-
 mirum, quod ob laborem personalem acquirantur; nihi-
 lominus cum & ipsæ peccatorum redemptiones, pauperũ
 alimenta, Ecclesiæ denique bona sin iuxta prædictam sen-
 tentiam; uidetur non ultrà ex illis posse acquiri, quàm
 5 persone ipsius necessarius usus exigat; ut limitata causa,
 quod aiunt, limitatum pariat effectum. † Habentes enim
 alimenta, & quibus tegamur, inquit Paulus, his contenti-
 simus, 1. ad Timoth. cap. 6. Si igitur præter necessaria ad ui-
 ctum beneficiarius ex præbenda iure assumit, idem in quo-
 cunque beneficio erit dicendum, cum nulla diuersitatis
 ratio considerari queat. Huic argumento, & alijs, quæ ad-
 ducuntur responsiones non desunt. Et ut in hac sententia
 discutienda eũdem ordinem seruemus, quem in contra-
 ria secuti sumus, post singula argumenta suas solutiones
 annectemus, ut ex his apparere possit, quid in hac quæ-
 stione sit statuendum. Quod ad præsens igitur attinet, ad
 6 illud responderi potest, † quòd à contrario sensu de-
 sumptum argumentum, nullius momenti sit, si inde
 absurdum aliquod sequatur, ut tradunt Docto. l. conuen-
 ticularum. ubi præcipuè Bald. C. de Episcop. & cleric. & in
 d. l. 1. S. huius rei, ff. de off. eius. At uerò absurdum reputa-
 tur

tur, beneficiarios fructuum ecclesiasticorum dominos esse. itaque argumentum illud hoc casu locum habere non potest. Præterea, & si demus ex eo textu à contrario sensu, argui posse, tamen rectè intelligi debet, ut scilicet clerici domini fiant eius portionis, quæ eorum victui est necessaria; reliquæ autem in illorum dominio nullo pacto sint: fauor enim proprii laboris, quiuis ille in præbendis consideretur, necessaria excedere non debet; ita ut nulla ratio subesse uideatur, quin cætera, quæ supersunt, in reliquas ex quatuor partibus sint distribuenda.

- Secundò hæc sententiã probare uidetur rescriptũ Lucij III. ad Eliensem Episcopum, & Archiepiscopum Noruicensem, capi. peruenit, de fideiuss. in quo, cum quidam clerici fideiussissent, ac is pro quo fideiusserant, solutionẽ subterfugeret, rescripsit Pontifex in hæc uerba. † *Mandamus, itaque, & inferius, Alioqui de redditibus eorum prescripta debita faciatis exolui; & damna etiam, quæ propter hoc pertulit, resarciri, aut predictos redditus sibi assignetis, tandiu sine molestia detinendos, donec ipsa damna resarcita fuerint, & debita sine diminutione soluta.* Si reddituum Ecclesiasticorum Clerici domini non essent, non ita facilè in eum modum Pontifex statuisset. Cum enim fideiussio nõ tēdat ad ecclesię commodum, cur earum rerum, quæ pauperum sunt, obligatio permessa censerī debeat, quarum item dominium penes Christum saluatorem nostrum esse dicitur? cum & ciuilia quoque iura † reuocationem eorum concedant, quæ in fraudem creditorum sunt alienata: tot. titu. de reuoc. his, quæ in fraud. cred. & quod alicuius est, absque eius facto auferri ab eo non debere, senseri uulga. l. id quod notorum. ff. de regu. iur. Idem hoc, quod diximus, colligi uidetur ex eo, quod Innocentius III. rescripsit in c. olim 2. de rest. spol. † statuens Ouertensem Episcopum ad restitutionem fructuum ex Zamoren

si diocēsi p̄ceptorum de ecclesiā Ouerēnsis prouenti-
 bus teneri: quod nequaquam rationi consonum fuisset, si
 redditus hi in clericorum dominio non essent; cū itaq;
 debita contracta mandat de redditibus alterius ecclesiā
 persolui, illorum dominium apud Episcopum esse, pla-
 nē sentire uidetur. Sed ad priorem argumenti par-
 tem pluribus modis responderi potest, ex quibus &
 ad secundam responsio apparebit. Primū id ita cau-
 tum fuisse ex speciali Pontificis illius indulgentia, at-
 que iccirco in exemplum trahi non debere, argumen-
 tius singulare, ff. de legi. cap. si gratiosè, de rescrip. in 6. &
 ita respondet Archid. in cap. statutum, §. assessorem, de re-
 scri. in 6. † Sed huic responsioni replicari potest, † quod
 10 cū Pontifex consultationi respondet, de iure responde-
 11 re existimatur, ut tradit glo. in cap. consultationi, de tem-
 po. ord. uer. Episcopus. & cap. ex tua, de fil. presb. Vnde ad
 specialis rationis locum confugiendum non est, quod mi-
 serorum refugium nuncupari consuevit, gloss. in l. filium
 quem habentem, C. fam. herc. uer. hæreditaria, in princ. l.
 1. §. generaliter, ff. de leg. præstan. Deinde lex illa, cū ge-
 neralis sit, non est cur generaliter accipi non debeat, & eò
 magis, ne pro unico tantū illo casu ex edita dicatur, cū
 ad ea, quæ frequentius accidunt, adaptari soleat, uulg. l.
 12 nam ad ea, ff. de legi. † Sed instari adhuc potest, sensisse
 fortè Archidiaconum, quod secundum iuris dispositionē
 Summus Pontifex responderit, illud tamen ius constituis-
 se exceptionem ad regulam, quam ipse exploratissimam
 habebat. s. clericos regulariter fructuum dominos non in-
 telligi: quo sic constituto, generaliter iuxta suos termi-
 nos canon ille intelligi potest, nec tamen ultra illos in
 consequentiam trahendus. Regula itaque, quod clerici
 non sint domini fructuum beneficiorum, sed in aliqua il-
 lorum parte pauperes dominium habeant, locum non ha-
 bet

bet (ut Archidiaconus existimat) cum pro aliquo fideiubent, tunc enim speciali ratione domini existimantur, ut decorum redditibus integre debita persoluantur. Sed adhuc Archidiaconus non expressit, quanam specialis ratio sit in eo casu. Ea forsitan afferri non absurde potest. Nam dum a clerico non satisfit, creditor pauperis rationem habere uidetur, cum ius suum consequi non possit: † inanis enim actio est, quam inopia debitoris excludit, l. itaque fullo, ff. de fur. cap. olim, 2. de resti. spol. ibi inanis & cetera. Creditorem igitur tanquam pauperem Lucius confiderasse uidetur: quocirca pauperum generali obligatione postposita, illius potior erat habenda ratio, qui clericum specialiter obligatum habebat, argum. l. in toto, ff. de reg. iur. cap. generi, eod. tit. in 6. Nec is tempore posterior dici poterat, quod pauperibus assignata quarta portio fuisset, cum & ipse tum eorum nomine comprehenderetur. Sed quod magis est, dummodo pauperes sint, quibus tribuatur, nulla potest considerari prelatio. Itaque eo casu Lucius III. rescripsit creditori clerici de bonis ecclesiasticis satisfaciendum esse, quod is pauperis loco esset: de eo enim (ut ita dicam) depauperando agebatur. Parem autem iuris dispositionem † preparatoria, ac preparatum habere consueuerunt, l. nulli, C. de iudi. Bald. c. tua, num. 5. de proba. omnes in rubr. sol. mat. in quaest. de osculo. Sed adhuc dici potest, quod statuisset id Summus Pontifex, si casus euenisset, non autem legem in hanc partem condidisset, qua occasio fideiubendi, atque ad eum modum ecclesiasticos redditus consumendi daretur: imo contrariam edidisset sanctionem. Tunc enim creditori succurrendum non erat, cum clericum in fideiussorem acceptasset: † ei enim, qui se in necessitate posuerit, subueniendum non esse, Vlpian. respondit, l. si fideiussor, S. si necessaria, ff. qui satisfd. cog. † Aliam praeterea respon-

nem

nem adducit Arch. in d. S. assessorem. & Panorm. in cap. cum effes, nume. 27. de testam. Quòd enim dicit Lucius Pontifex eorum redditus facias assignari, non de redditibus, qui ex clericorum beneficiis percipiuntur, intelligendum existimant, sed potius illa uerba ad eos redditus esse referenda, qui ipsorum clericorum proprii, patrimoniali, secularive quocunque iure existant. Reliqui enim eorum esse non dicuntur. confirmatur id: Nam cum inferius de beneficiis agere uoluit, Summus Pontifex, illud expressit, inquit: *Si repereris clericos huiusmodi Religionem fidei, ac iuramenti uiolasse, eos ab officio, ac beneficio suspēditis*: quasi superius de beneficio nihil actum esset, nec de ulla suspensione, quę tamen superius inducta uideretur, si redditus, de quibus supra tex. meminerat, ex beneficio intelligerentur. Nec diuinationem intellectus iste continere uidetur, cum ex aliis iuribus comprobetur, quibus nititur eorum opinio, qui dominium ecclesiasticorum pro-

17 uetuum clericis non concedunt: † unum nanque caput legis ab alio interpretationem recipere debet, d. l. sed & posteriores, ff. de legib. cap. cum expediat, de regu. iur. in 6.

18 † sed intellectus iste inde improbatur, quòd tribuat rescripto illi decisionem, quę prorsus dubitatione caret. Quis enim ambigit, cogi posse clericum de eius patrimonialibus bonis creditori satisfacere? ea igitur interpretatio recipienda non est, argum. l. quod Labeo. ff. de Carb. edict. inter suspensionem uerò ab officio, & beneficio, ac reddituum assignationem plurimum interest: ideoque inferius in eodem rescripto subiectum est, si clerici Religionem iurisiurandi uiolassent, à beneficio suspendendos, ne. s. ullam penitus illius administrationem haberent, quę ex assignatione reddituum creditori facta, non omninò adimebatur, ut ordinarij arbitrio suspensione longiore, quàm debitorum exsolutio postulasset, punirentur. Hęc igitur

- igitur Archidiaconi & Panormitani responsio usquequa-
- 19 que tuta non uidetur. † Cardin. Zabarel. in d. cap. cum es-
ses, de testam. ut huius rescripti obicem tolleret, ita cen-
suit respondendum: nimirum, ut illud procedat in his tan-
tum debitis, quæ clericus ecclesiæ intuitu contraxisset.
- 20 † At quis non uideat maximam diuinationem sensum
hunc continere, cum nulla huiusmodi distinctionis men-
tio in eo textu habeatur? Nec absurdè forsan dici posset,
textum ita intellectum indubitabilem prorsus decisio-
nem continere. Nam si in utilitatem Ecclesiæ debita con-
tracta sunt, cur ea non soluat ecclesia, quæ iustitiæ cultrix
est? cap. suam, de poen. & multò minus ipsa cum aliena ia-
ctura locupletari debet, l. meminerint, C. unde ui. † Re-
perio præterea aliam responsionem adhuc rescriptam
fuisse datam, subtilem illam quidem: nimirum, quòd eo
casu clerici ipsi pauperum loco habentur. Quò fit, ut tan-
quàm tales, pecunias, pro quarum summa fideiusserunt, si
bi retinere possint. Dum enim ij, pro quibus promiserunt,
soluere recusant, clerici profectò, qui soluere obligati
sunt, in egestate quodammodo collocari uidentur. Vnde
mirum non est, si de ecclesiasticis redditibus satisfacere,
ac inde sibi ipsis ueluti pauperibus subuenire permittan-
22 tur. † Verùm hæc interpretatio non undique tuta uide-
tur: cum enim (ut Ambrosius dicit in lib. de Offic.) mise-
ricordia, quàmuis omnibus debeat, nihilominus mul-
23 tò amplius iusto debetur: † & in eleemosyna facienda, di-
cretio personarum habenda sit, cap. non satis, 86. distinc.
glo. uer. inopiam, cap. quæ in ecclesiarum, de constit. cap.
ex parte, ubi glo. uer. prodigalitat, de consuetud. Alex.
in l. quàmuis. ff. sol. matr. iustius certè hoc casu pauperi-
bus succurrendum uidetur, quàm beneficiario ipsi, qui se
24 ipsum in necessitate posuit, † ac rem iure improbatam fe-
cit, cap. i. de fideiusso. l. bona fides. ff. depositi, l. si fideiuf-
fori.

fori, S. pen. ff. qui satisd. cog. & cap. frustra inuocat, de re gu. iur. in 6. Et quàmuis considerari aliquando possit, clericum iusta, aut necessaria causa ad fideiubendum moueri, non tamè in eam partem debuisset legislator regulam ac legem constituere, qua ecclesiasticarum facultatum di lapidationi uia aperiretur: sed contrarium potius statuere, ac casus quosdam excipere, si beneficiarij domini fructuum beneficiorum non essent, contra quam rescriptum illud sentire uidetur. Itaque si sensus hic admitteretur, uia (ut mox dictum est) fraudibus undique aperiretur, & hoc ipso nomine possent clerici ad bona ecclesiastica consumenda sibi aditum præparare, atque cæteras omnes leges eludere: quod à iure prorsus dissonat, cap. ciuitas, de sent. excommu. in 6. l. fraus. ubi Bald. & alij. ff. de legib. Dicerent nanque clerici, Pauperes sumus, quia fideiussimus: potuissent autem eandem summam à debitore, pro quo fideiusserant, accipere, ac in suos usus etiam prophanos conuertere. Præterea, dictam interpretationem uerba illius rescripti non admittunt. Inquit enim, *Ne inde damnum recipiat, unde premium consequi debuisset.* Ecce non paupertatem beneficiarij considerat, sed rationem

25 potius naturalem, † ne inde iniuriæ oriantur, unde iura, ac benefici aprodire debent, d. l. meminerint. C. unde ui. illud potius dici potest, quod & paulò ante dictum est, creditorem eo casu pauperis loco haberi, cum de eo (ut ita dixerim) depauperando, sibiq; quod suum est, adimendo agatur: fauor autem clericorum si quis considerari potest, tanquàm accidens quoddam attendendus non est, argumen. tex. in cap. cum R. Canonicus, de arbit. l. si quis

26 nec causam, ff. de posi. † Sed huic rescripto aliis modis, mea quidem sententia, responderi potest. Primùm, illud non declarare, an postquam soluerit beneficiarius pecuniam, pro qua fideiussit, tantumdem ecclesiæ restituere teneatur:

teneatur: quòd si teneretur, nullum certè negocium faceret. Videtur autem illum ad restituendum teneri, sicut cum bona ecclesiæ alienat, aut de illius rebus testatur, fundosve comparat, cap. fixum, cap. si Episcopus, 12. quæst. 5. Deinde uidetur ille tex. eum sensum admittere, ut dicamus, esse quidem creditoribus de redditibus clericorum satisfaciendum, ita tamen si ex portione sua, deducto ne egeat, aliquid superfit: clerici enim redditus ad suam tantum portionem referuntur, ut iura iuribus concordentur. Nec enim creditori satisfieri debet cum pauperum atq; egenorum iactura. Auth. quomodo oportet. Episcopus. §. si uero non fecerit, cap. cum causam, de præben. cap. locupletari, de regu. iur. in 6. prospicere enim sibi debebat creditor in indaganda diligentius conditione eius, quo eum contrahebat, l. qui cum alio. ff. de regu. iur. Quòd si fuit negligens, unum altare detegendum non est, ut aliud cooperiatur, quod canones aiunt: † de alieno enim debita soluenda non sunt, nec eleemosyna facienda, cap. est consideranda, 1. quæstio. 1. Cùm itaque rescriptum hoc ad istos terminos rectè trahi possit (de redditibus enim clericorum loquitur, nec de cæteris tractat, qui pauperibus, fabricæ, clerove assignati sunt) consequens est, ut fateamur, parùm, aut nihil illud obstare. † Denique si quis facti speciem illam diligentius intueatur, facilior forsitan erit responsio, quàm hæctenus existimatum sit. Video enim nihil aliud rescriptum illud continere, quàm ut clerici, qui pro aliis clericis fideiusserunt, ad solutionem de ecclesiæ, cui præsumt, redditibus compellantur, ac ij clerici, pro quibus fideiussio facta est, ut indemnem clericum fideiussorem seruent, ex ecclesiarum suarum redditibus omnino cogantur: eorum autem maxima ratio est, nisi enim clerici pro clericis sponderent, commercio quodammodo carere possent, cùm uix in earum rebus gerendis

M layci

- 29 layci pro ipsis unquam fideiuberent, † quibus illi oppido sunt infecti, cap. layci, 2. quest. 7. cap. cum P. Manconella, de accusa. Neque uerò, cum clerici inuicem spondent, fraus aliqua considerari potest, si aliunde non probetur: quòd si fidem datam seruare aliquando compelluntur, rationi certè quàmmaximè consonum est, ut is, pro quo fideiussio præstita est indemnitati fideiussoris consulat. Nec in considerationem ueniat, si de redditibus ecclesiasticis id facere debeat, cum fideiussor pro illo de
- 30 ecclesiasticis etiam redditibus satisfecerit: † & in pari priuilegij causa, ut is potior sit, qui de damno uitando agit, specialemq; alterius beneficiarij obligationem habet, receptissima iuris regula est, §. commodum, Inst. de actio. l. in toto. ff. de regu. iu. Ne fideiussor dispendium patiatur, unde beneficium consequi debuisset. † Et hanc rationem apertè sentire uisus est Innoc. in d. cap. cum olim, il 2. de restitu. spol. in quo inter clericos etiam res agebatur; cum forsàn aliud dici posset, si pro layco clerici fideiuberent, quo casu de suo tantum patrimonio illos teneri fortè rescriptum fuisset: si enim illud non sufficiat, layco imputandum est, qui, ut modò dictum est, debuisset conditionem illius rectè inspicere, quocum sibi negocium erat. Quibus ex omnibus constare uidetur, non illud statutum fuisse, quòd clerici ecclesiasticorum reddituum domini sint: sed ut ecclesiæ consulere, ne ex beneficiarij sui promissione, ac in alium collata beneficiètia, damnum sentiret.
- 32 † quo casu priuilegia, quæ considerari possent, in pari causa confringuntur, illiusq; ius potius est, qui de damno uitando, ut diximus, agit. Auth. quas actiones, C. de sacros. eccle. ubi omnes. Bar. in l. uerum. §. item quæritur, ff. de mino. Itaque hoc rescriptum huic opinioni non suffragari perspicuum est. † Sed ulterius cogitando, ille text. nedum huiusmodi sententiam probat, sed apertè contrarium

rium sentire uidetur. Quis enim non uidet nullam habere illum dubitationem, si censuisset Summ. Pontif. clericos reddituum dominos esse? nam cum dumini essent, satis constabat illos ex redditibus etiam teneri creditoribus satisfacere. At quia contrarium potius sensit Lucius, nimirum clericos dominos reddituum non esse, idcirco ex causa iudicati, ut ibi gloss. aduertit, mandat Pont. per reddituum assignationem creditoribus satisfieri. Veruntamen & illud dici potest, quod cum forsitan in eo rescripto dubitari posset, an deberent redditus assignari, cum ij in quatuor partes essent diuidendi; ne per assignationem huiusmodi ecclesie fabricae, aut pauperibus praedictum fieret; Rom. Pont. ut plane in clericorum dominio redditus ecclesiasticos esse ostenderet, mandat, eos creditoribus assignari: Rō. n. illa, ne dispendium re non tanti erat, ut si clerici domini non essent, de alieno satis creditoribus fieret. Vnde apparet textum illum non parum Archidiaconi sententiae aduersari: Quod si probabilem eum sensum quis existimet, quem superius retulimus, ut rescriptum illud rem, quae inter clericos tantum agebatur, insperit; huic considerationi erit satisfactum. Caeterum alij acutius uideant, quomodo textus ille explicari possit.

- Tertio, eandem opinionem adiuuare uidetur rescriptum Innocentij III. in Concilio generali, c. quod quibusdam, de fideius. † quod statuit, licere Abbati cum Capitulo ecclesiasticos obligare redditus, nec tum ullam requiri probationem, quod in Ecclesiae utilitatem pecunia uersa fuerit; simplici autem Religioso, dum tamen in rem ecclesiae illa uersa probetur. Idem igitur licere uidetur beneficiario, qui uicem Abbatis, & Capituli subit, ut possit ecclesiae redditus arbitrio suo alienare atque obligare, dum uiuit quidem simpliciter, post mortem uero, † dummodo id in ecclesiae utilitatem fuerit actum, quod aliam cautum est in

cap. i. de solut. Dominus ergo uidetur beneficiarius eccle-
 siasticorum reddituum, qui de illis ita liberè disponere
 potest. Sed hæc parum obstare uidentur; nam cum ex Ca-
 pituli, & Abbatis interuentu ad utilitatem ecclesiæ gestū
 præsumatur negocium, nil mirum, si obligare licet reddi-
 36 tus ecclesiasticos: † In his enim tunc obligatio contrahi-
 tur, cum in Ciuitatis, aut populi, aut ecclesiæ rem pecunia
 uertitur, l. Ciuitas, ff. si cert. pet. l. si. ff. quod cum eo. Quod
 uerò id beneficiario liceat, tum demum inferri potest, cū
 negocium in ecclesiæ commodum tendit: quod quamuis
 ex præsumptione, quæ pro beneficiario est, conijci possit;
 non idcirco tamen dominus ipse constituitur. hæc enim
 in administrationem etiam cadere possunt. Vnde & si so-
 lus possit in utilitatem ecclesiæ, illius redditus obligare,
 quamuis etiam dum obligat, concedatur in eius commo-
 dum contractum præsumi, nihilominus non inde domi-
 nus colligitur, sed administrator iuris præsumptione mu-
 nitus, quæ pro ijs qui ad aliquod publicum munus eligen-
 tur sumi solet, capit. bonæ, de elect. l. 2. C. de offic. ci-
 uil. iud.

Quartò eadem opinio suaderi uidetur ex text. in c. cum
 secundum Apostolum, de præbend. cuius ea uerba sunt.
 37 *Cum secundum Apostolum, qui altario seruit, uiuere debeat
 de altari, et qui ad onus eligitur repelli non debeat à mercede:
 patet à simili, ut clerici uiuere debeant de patrimonio Iesu
 Christi, cuius obsequio deputantur, ut ipsa nominis ratio per-*
 38 *suadet.* † Cum itaque beneficiariorum redditus beneficia-
 riis in stipendium laborum suorum tributū sint: uidentur
 in eorum liberum transire dominium. illud inde confir-
 39 matur, quod idem Innocentius III. canit; † tandiu per or-
 dinatores, uel eorum successores ordinatis prouideri de-
 bere, donec ij ecclesiastica beneficia consequantur, quasi
 ea in usum beneficiariorum tantum, nō pauperum, aut ec-
 clesiæ

clesiæ statuta sint. Sed nec rescripti istius uerba adeò urgent, ut euitari non possint. Quamuis enim in clericorum usus beneficiorum proventus assignati dicantur, nihilominus id rectè accipiendum est, ne ijs scilicet clerici abutantur, sed necessaria tantum sibi assumant, ut idem Innocentius innuisse uidetur: ne dicamus rescriptum hoc reliqua magnis confecta uigiliis penitus euertere, argum. l. si quando, C. de inoff. testa.

- Quintò eidem opinioni fauere uidentur iura, in quibus
- 40 habetur, † Debere Episcopum, vicedominum constitutere, quò fit, ut ipse dominus probetur, cum domini uices alteri demandet; quod ex epistolis D. Gregorij licet abunde colligere. Inquit ille libr. 1. Epistola. 11. ad Clementinam Patritiam: *Vicedominum enim eum constituimus, cuius arbitrio Episcopum duximus disponendum*, capitu. Diaconum. 49. distinct. & alibi ad Anthemium Subdiaconum scribens Epistola 66. lib. 6. *Volumus, ait, ut frater noster Paschasius, & vicedominum sibi, et maiorem ordinet domus, qua tenus possit, uel hospitibus superuenientibus, uel causis, qua eueniunt idoneus & paratus existere*, capitu. volumus, 89. dist.
- 41 † Sed hæc ipsa negocium nullum faciunt, cum ij vicedomini ad dispensandum tantum constituantur: quo sensu Gregorius dixit eorum arbitrio episcopum disponendum hoc est, administrandum, & vicedominum maiorem do-
- 42 mus etiam nuncupauit; † Nec repugnat, ut dispensator, qui est, dispensatorem constituat qui etiam vicedominus appelletur: ea enim pars domini assignatur vicedomino,
- 43 quæ penes resignantem est; † quo sensu patronos ipsos ecclesiarum vicedominos quandoque Lucius III. appellauit in cap. præterea quoniam, ibi, patroni, uel vicedomini, de iure patr. quod post Specula titu. de vicedomino Spiegelius ac Prætæius animaduertunt: nullum igitur administratum huic sententiæ iura illa afferunt. Eoque maximè, cū

omniq;

M 3 non

non vno in loco rerum ecclesiasticarum dispensatores Episcopi, & ceteri beneficiarii appellentur, atque spiritualium rerum procuracionem tantummodo gerere dicantur, capitulo conuenior. ibi, quorum procuracionem gerimus, 23. q. 7. capitulo. penult. & fin. 1. 2. quæst. prima, capitulo. primo, & capitulo. edoceri, de rescrip.

Sexto, in eandem sententiam tendere uidentur Gregorii uerba, libr. 7. Epistola, 66. ad Ianuarium Caralitanum Episcopum: *Indicatum, inquit, est nobis, quod laicis quibusdam curam uestri patrimonij commiseritis.* & paulo inferius,

- 44 † *De cetero uero cauendum est a fraternitate uestra, ne secularibus uiris, atque sub regula uestra non degentibus cuiuslibet res ecclesie committantur,* cap. indicatum, 1. 2. quæst. 1. Quas ecclesie res postea dicit, antea Gregorius Episcopi patrimonium appellauerat: unde coiici potest earum dominium penes Episcopum esse. Cæterum, nec id urget quippiam si nanque patrimonium Episcopi foret ecclesiastici redditus, non ab eis requireretur, quibus eorum administratio committenda sit, cum rei suæ quilibet modum ac legem dicere possit. Potius igitur patrimonij nomen assumptum est, uel quod episcopo bona illa vicem patrimonii referre uideantur, quo ad id, ut ex eis necessaria sibi assumere possit; uel suum patrimonium esse dicuntur, quod illius est ad
- 45 ministracioni commissum; † quo sensu accipiuntur uerba cap. ecclesia uestra. de fortit. c. ecclesia uestra, 1. & 2. de electio. non quod illius ecclesia sit, cuius sua dicitur; sed sit, uel sub illius custodia, uel administracione, quæ dominij vicem quandam repræsentat. Eundem sensum sequentia indicant uerba, dum Gregorius, quod patrimonium Caralitanum Episcopi dixerat, res ecclesie postea appellauit: una enim pars constitutionis alteri declarationem præbet, uulg. l. Sed uerum, ff. de peti. hæred. l. qui filiabus, ff. de legatis primo.

Septimò

46 Septimò, † cum ij, quibus beneficia aut episcopatus conferuntur, pro rebus ad ecclesiam pertinentibus rei uendicatio competat, capit. cum super, ubi Abb. de caus. pos. & prop. cap. proposuisti, in fin. de præbend. Inde manifestè colligitur, dominos beneficiarios esse, cum non dominis uendicatio rerum non tribuatur, toto tit. ff. de re. uendic. & C. eod. eo. † Verùm ad hæc responderi facilè potest, si consideretur non proprio nomine, sed ecclesiæ suæ tantquam illius procuratori rei uendicationem competere, ita, ut nihil firmi inde colligi possit.

47 Octauò, illud consideratur, quòd non uno in loco sacri Canones ea loquendi forma uti consueuerunt, ut ecclesias suas, id est beneficiariorum dicant: ita Alexander III. in cap. pro illorum, de præbend. ibi, in aliqua ecclesiarum suarum, & cap. nisi essent, ibi ecclesia uestra, c. præterea, eo. tit. cap. audita, de rest. spol. & Bonifacius VIII. in cap. cum in ecclesia tua, capit. si beneficia, de præbend. in 6. Si sua beneficia dicuntur suæ ecclesiæ, illud profectò non nisi ad fructus referri potest, ut ii, scilicet beneficiariorum esse intelligantur. Dictionè † enim, Suum, Dominium denotare nemo ambigit, l. pupillus, §. fin. ff. de uerbor. signifi. §. cum in suo, ubi glo. in st. de rer. diui. l. si cui, cum tribus sequen. ff. de leg. 3. † Sed dum suæ dicuntur ecclesiæ, quas constat suas non esse, apparet uerba illa non accipienda esse respectu domini, sed suas lato uocabulo intelligi administratione, gubernatione, ac procuratione. l. i. C. de Thesau. Bar. in l. is, qui duos, ff. ad municipal. sicut & patrimonium suum, & episcopatum redditus nuncupari supra dictum est: quemadmodum etiam legitur dicitur episcopum suum, non quòd in alicuius dominio episcopus sit, sed imò quòd is, cuius esse dicitur, sub illius curat fit constitutus, capit. si tibi. in princip. de præbend.

51 Nonò, dum Beneficarii † extantium tantum rerum

amb

M 4 atque

atque immobilium procuratores dicuntur, ut in c. fraternitatem, de donationibus, cap. cum nobis, glo. uer. procuratorem, de election. iunni uidetur fructuum illos non
 52 procuratores, sed dominos esse; † cum si unum admiseris, reliquum uidearis excludere, cap. qualis, 25. distinct. cap. non ne, de præsumpt. l. si maritus, ff. de procur. Sed si ea loca, quæ superius adducta sunt pro contraria opinione in
 53 memoriam reducantur, facile erit argumentum hoc tollere, cum ex iis constare uideatur etiam reddituum procuratores ac dispensatores tantum beneficiarios existimari, cap. inquirendum, de pecul. cleri. cap. primo. 12. quæst. 3. Non hic illud latius prosequor, inde posse clericorum dominium argui, quòd in alios illud transferant, puta elemosynas largiendo, & nemo in alium transferat quod ipse non habet. uulga. l. Daibertum, 7. q. 1. l. nemo plus, ff. de reg. iur. † Nam si clerici tanquam ecclesiasticorum reddituum procuratores ex eis elemosynas conferant, nihil prohibet eos dominium transferre: & quamuis ipsi illud proprio nomine non habeant, alieno tamen nomine obtinent, nimirum ecclesiæ aut vniuersalis, aut particularis, aut Christi ipsius, ut fusius supra tradidimus.
 54 Decimò & ultimò, hæc opinio comprobari potest ex eo, quòd cum concedatur reddituum ecclesiasticorum quatuor esse partes faciendas, † nemo unquam negabit, portionis illius, quæ episcopo competit, dominum illum esse, cum diuisio dominium transferat, l. r. C. commun. utri. iud. l. cum pater, §. hæreditatem, ff. de lega. 2. Id uerò in beneficiarijs magis obtinet, quòd beneficia ipsa in eorum partem, quæ ex diuisione illis debebatur, assignata sint. De huius argumenti efficacia latius infra agendum erit. Quare illud in præsentia admonuisse sat erit, argumenti uim debilitari posse, quòd diuisio dominium transtulisset, sed essent capacia domini ecclesiastica bona, aut redditus,

ditus: sed illa dominium non admittunt, cum ea, quæ se-
 mel Deo dicata sunt, alienis usibus applicari non debeant,
 & bona ecclesiarum Dei sint, ac Christi, & pauperum pa-
 55 trimonium. † Quicquid enim habent clerici, pauperum
 est, capitu. quoniam quicquid, 16. quæst. 1. capitu. quod au-
 tem, 23. quæst. 7. Quæ cum ita sint, existimandum est po-
 56 titutum, non quod dominium daret: † sicut & aliàs gra-
 tia commodius culturæ fieri solet, l. cum pater, §, Caius. ff.
 de lega. 3. commodius enim poterant, ac tutius episcopi,
 portione sua uti, si reliquæ ab ea se paratæ essent; quam-
 quam isthæc tunc locum habere possent, si Arithmeticæ
 fuissent portiones illæ, ac æquales. Quod si portiones hæ
 non æquales, sed legales sint, episcopi tamen illam portio-
 rem arbitramur, quam iura iudicare uidentur, ut ea sit,
 quæ ad episcopi uitam honeste sustentandam tantum suf-
 ficiat. Et hæc uisa sunt pro hac sententia magis urgere,
 quæ cum & ipsa firmitudinem aliquam non habeant, ual-
 de ambiguum uidetur quid in hac tota disceptatione sta-
 tuendum sit. Curabimus propterea eius ueritatem, quæ
 maxima fieri poterat diligentia, inuestigare: Quod ut fa-
 cilis præstemus, ante omnia putamus ea referenda, quæ
 ad ueterum temporum conditionem pertinent, ut eorum
 quæ postea subsequuta sunt diuersam rationem ueluti ob
 oculos ponamus.

ARGUMENTVM.

*Quoniam pacto in hac tota controuersia dominium accipien-
 dum sit, & an rectè à pristina illa quatuor partium
 diuisione, quæ post erecta beneficia planè iam ab usu re-
 cesserit, argumentum sumi possit.*